

Texas és az angol-amerikaiak identitásának jellegzetességei

Kökény Andrea
Szegedi Tudományegyetem

„*To reckless spirits journeying from afar,
'Tis Texas yet presents a Polar Star;
By misfortune, crime and oppression driven,
From every State and Kingdom under heaven.*”¹

Csupán két év telt el az Adams–Onís szerződés aláírása (1819) után, mely megállapította a határt a Mexikói-öböltől a Csendes-óceánig, s az Amerikai Egyesült Államoknak máris egy új politikai alakulattal kellett szembenéznie határvonala teljes hossza mentén. Egy olyan állammal, mely nevében és politikai berendezkedésében őt modellezte: a Mexikói Egyesült Államokkal. Ezzel új korszak kezdődött az amerikai nemzetközi kapcsolatokban, az angol-amerikaiak és a hispán-amerikaiak viszonyában. Mire harminc évvel később a korszak első fázisa lezárult, a köztük lévő határvonal és a politikai kapcsolatok drasztikusan megváltoztak.

A korszak kezdetén a két köztársaság területe majdnem ugyanakkora volt: az USA körülbelül 4,6 millió, Mexikó 4,4 millió négyzetkilométer. Még népességük nagysága sem tért el jelentősen: az 1820-as népszámlálás adatai szerint az Amerikai Egyesült Államoké 9,6 millió fő, Mexikóé, különböző becslések alapján körülbelül 6,2-6,5 millió fő volt. A következő harminc év alatt annexió, háború és vásárlás révén az USA 2,6 millió négyzetkilométer mexikói területet szerzett meg, s kísérletet tett arra, hogy még ennél is többet vegyen el. Az Egyesült Államok ilyen nagymértékű gyarapodása (ami nagyobb volt, mint a Louisiana-vásárlás²), s Mexikó területének ilyen mértékű csökkenése (területének több mint felét veszítette el), mélyreható változásokat eredményezett a kontinensen betöltött szerepüket és potenciáljukat illetően. Még akkor is, ha az átadott területen viszonylag kicsi volt a mexikói népesség aránya. Az USA harminc év alatt bekövetkezett demográfiai növekedése azt eredményezte, hogy 1850-re háromszor több, szám szerint 23 millió lakosa lett,

---

¹ Ha nyughatatlan lelket erre hoz hosszú útja,

E Texas lehet az ő Sarkcsillaga,

Meneküljön bár balszerencse, bűntény vagy elnyomás okán,

S legyen a hely, mit elhagy, a világon bármely föld vagy ország.

Edward Stiff: *The Texan Emigrant*. Cincinnati, 1840. 48.

² Eredeti neve: *Louisiana purchase*. Az 1803-ban Napóleontól 15 millió dollárért megvásárolt terület 2,07 millió négyzetkilométer volt.

szemben Mexikó 7,5-8 millió lakosával. Nyilvánvalóan hatalmas elmozdulás történt az észak-amerikai erőviszonyokban.³

Az elmozdulás egyik kiindulópontja Texas, illetve a Texasban élő angol-amerikaiak hovatarozásának változása volt.

Az angol-amerikaiak texasi jelenléte nem olyan volt, mint például a franciáké Louisianában. Ők új telepesek voltak, s nem távoli fővárosokban eldöntött területcsere áldozatai. Részt képték az angol-amerikaiak sokkal nagyobb volumenű nyugati terjeszkedésének, új területek birtokbavételének. A dolog iróniája, hogy sokan közülük a mexikói kormány hívására, a liberális bevándorlási törvények és a kedvező feltételekkel kínált nagy mennyiségű föld hatására döntöttek úgy, hogy elhagyják addigi hazájukat. Nem tudhatjuk, hogy ezek közül a bevándorlók közül hányan akartak őszintén hűséges mexikói állampolgárok lenni. Azt viszont tudjuk, hogy többségük az USA nyugati határvidékéről érkezett, ahol a telepes lét kísérő jelensége volt a geopolitikai viszonyok átalakulása és átalakítása, az új helyi és állami kormányzatok létrehozása, az önálló döntések, a vitázó politikai agitáció, az önkormányzatiság. Az egymást követő mexikói kormányok arra irányuló erőfeszítései, hogy ellenőrzést gyakoroljanak az új népességre, s biztosítsák a nemzeti állam integritását, csak növelték az ott lakók elégedetlenségét, s más alternatívák felé fordították őket. Az 1830-as évekre Texas autonómiaja, függetlensége, vagy éppen az Egyesült Államokhoz történő csatlakozása lehetséges alternatívákként szerepeltek a határvidéken élők köztudatában.

Az angol-amerikai bevándorlás következtében Texasban az 1830-as évekre jelentősen eltért a politikai és a kulturális határ. Angol-Amerika nyugati pereme már a Colorado folyón túl húzódott, 250 mérfölddel a Sabine folyótól nyugatra, s megközelítette Bexar körzetét. Törvény szerint a terület még természetesen mexikói volt, de gyakorlatilag már nem.

1835-ben pedig, ahogy ez a történelem során máshol is lejátszódott, egy, az angol-amerikaiak és a helyi vámtisztek közötti kis vita is elég volt ahhoz, hogy komoly összetűzés kerüljön sor a mexikói hatóságokkal. A közvetlenebb ellenőrzésre tett kísérlet már fegyveres ellenállásba ütkezött, s a konfliktus rövid időn belül háborúvá szélesedett. 1836. március 2-án pedig sor került a függetlenség kinyilvánítására.

A mexikói köztársaság peremvidékének szinte minden régiója küzdött azért, hogy állami státuszt nyerjen a szövetségi rendszerben, s nem egy esetben elszakadási kísérletekre is sor került. A Santa Anna diktatúrájára válaszként szerveződő felkelések azonban Texas kivételével kudarcba fulladtak. Ezek a mozgalmak nem Mexikó, csupán annak központosító kormánya ellen irányultak, de Texas esetében a telepesek a végsőkig elmentek, s önálló államot alapítottak. Miért?

Texas esete különleges volt, hiszen itt a centrum és periféria, az ország magja és a határvidéki tartományok közötti kérdések és viták esetén különleges súllyal esett latba az a tény, hogy lakóinak többsége más etnikumhoz tartozott. Ennek következtében az elszakadás és egy másik államhoz való esetleges csatlakozás alternatívája mindvégig jelent volt.

A Texasba érkező angol-amerikaiak kezdettől fogva sajátos módon viszonyultak mind új hazájuk, mind régi hazájuk kormányához. Mexikó olcsón, nagy földbirtokokat adott, ráadá-

---

³ Donald William Meinig: *The Shaping of America, A Geographical Perspective on Five Hundred Years of History*, vol. 2, *Continental America, 1800–1867*. Yale University Press, New Haven and London, 1993. 128.

sul kezdetben adó- és vámmentesen, s kis kormányzati ellenőrzés mellett. A nyugatra költöző angol-amerikaiak legtöbbször rokonok és/vagy barátok társaságában keltek útra, s bár hátrahagytak egy közösséget, de az új helyen is hozzáálltak egy új közösség építéséhez. Így azután a különböző texasi kolóniák tulajdonképpen önmagukat kormányozták, már amennyiben volt valamiféle kormányzatuk. 1824 és 1835 között Texas különleges lehetőségeket kínált a bevándorlók számára. Több ezer angol-amerikai adta fel eredeti állampolgárságát, hogy Texasban birtokot szerezzen. Ez persze nem csupán azt jelzi, hogy a régió mekkora vonzerővel bírt, hanem valószínűleg azt is, hogy az amerikai határvidéken élők mennyire kötődtek saját kormányukhoz, illetve mennyire volt kialakult nemzettudatuk. Azt mondhatjuk, hogy ez is folyamatosan változott, formálódott.

A kérdést tovább árnyalja az a tény, hogy a Texasba érkező angol-amerikaiak továbbra is kötődtek múltjukhoz, kultúrájukhoz. Egyfajta magyarázatot talán abban az érvelésben találhatunk, mely szerint a 19. század első felében az amerikai nemzettudat valamiféle elvont dolog volt – talán olyan, mint görögnek lenni Szókratész idejében. Ezzel szemben a helyi közösség nagyon is konkrét valóság volt, a közösséghez való tartozás így vált érezhetővé, megfoghatóvá. A nemzethez tartozás helyi megnyilvánulásai, a különböző jeles évfordulók és patrióta megemlékezések növelték az összetartozás érzését és erejét.⁴ A közösség tagjai azonban természetesen többféle szerepet tölthettek be a társadalomban, többféle feladattal és céllal azonosultak, s így identitásuknak is több rétege volt. Éppen ezért nem ragaszkodtak feltétlenül a korábban megszokotthoz, s könnyebben feladták az addigi lelki és intézményi kötelekeket, ha gazdasági lehetőségeik és érdekeik úgy kívánták.

A Texasba érkező angol-amerikaiak magukkal vitték hagyományaikat, kultúrájukat az új helyre, de gondolkodásuk, öntudatuk átalakult, formálódott már a megtett út során, s természetesen az új otthonul kiválasztott vidéken is. Az utazás viszontagságai, a közben szerzett tapasztalatok, élmények, mind hatottak szemléletükre. Ha átvészelték az út gyötrelmeit, új telepesként is sokszor meg kellett küzdeniük a túlélésért. A határvidéken, ráadásul agrártársadalom viszonyai között a természeti környezet nagyban befolyásolta a körülményeket, s úgy tűnt, Texasban ez még inkább igaz volt, mint másutt.

A hely hatalmas dimenziói, a különböző földrajzi régiók, a termékenység és kietlenség, a hőség és hideg, az özönvízszerű esőzések és szárazság közötti szélsőséges végletek különleges hatást gyakoroltak a telepesekre. A birtokba vett terület művelés alá vonása nem csupán életben maradásuk és gazdasági előrelépésük feltétele volt, hanem, minthogy ez gyakran csak verejtékes munkával sikerült, sajátos, szimbolikus jelentésre is szert tett, s nagy hatással volt lelkiületükre.

A bevándorlók számtalan történetet, nem egyszer hihetetlennek, legendának tűnőt meséltek, s megteremtődött egyfajta mítosz Texasról és a texasiakról. Sok tekintetben hasonlítottak ezek az angol-amerikaiak a más határvidékeken élőkhez, de a végtelennek tűnő tér és hatalmas távolságok sajátos jelleget adtak a szemléletüknek. William H. Goetzmann megfogalmazásában:

„Texas volt a Nagy Ország, s a nagyság e tudata mindig is jelentős szerepet játszott a texasiak gondolkodásában és eredettörténetében is. A nagy ország azt jelentette,

⁴ Thomas Bender: *Community and Social Change in America*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore & London, 1978. 88.

hogy nagy emberek kellett hozzá, hősök, állandóan úton lévők, lóháton ülők, hogy meghódíthassák és alávehessék a vidéket – hogy legelővé alakítsák. [...] Nyilvánvaló, hogy elképzelés, bátorság, akaraterő és hihetetlen szervezőkészség kellett ahhoz is, hogy egyszerűen kezelni tudják, nemhogy meghódítsák ezeket az óriási távolságokat és azt a szinte végtelen, ugyanakkor sivár teret, amit Nyugat-Texasnak neveznek.”⁵

A hely és lakóinak küzdelme, híres hőseinek élete számtalan képregény és hollywoodi film történetének alapjává vált. A legendáknak azonban részét képezik az utókor által kevésbé ismert telepesek is. S ők voltak többen. Az 1820-as és 1830-as években Texasba érkező angol-amerikaiak többsége önellátó farmer volt. Történetük sokszor szól a nehéz időkről, a szegénységről, a magányról, a természeti csapásokról, a sikertelen termésről csakúgy, mint a helyi összetűzésekről, banditákról vagy az indiánok elleni küzdelemről. Ezzel együtt a boldogulás, a gazdasági előrejutás lehetősége mindenki számára adott volt. Sokan érkeztek és mentek el, de minthogy a régió nyugati és déli részén hosszú ideig hatalmas szabad terület volt, akik maradtak, mindig szerezhettek maguknak földet. Texasban bárki földtulajdonossá válhatott. Ez persze nagy mértékű spekulációra is lehetőséget kínált. Ugyanakkor Fehrenbach szavaival élve: „Ez egy olyan életfelfogást is kialakíthatott, mely alapján minden texasi elképzelhette magát saját kisbirodalmának kis császáráként.”⁶

A telepesek között kezdettől fogva jelentős vagyoni, gazdasági különbségek voltak, s a vállalkozó kedvűek, sikeresek és tehetősebbek természetesen nagyobb presztízsrre tettek szert, de igazán csak a saját birtokukon számítottak úrnak. A közösségen belül nem volt hierarchia. Az ideálisnak tartott, s a gyakorlatban létező helyzet mindig is a társadalmi és politikai egyenlőség volt. A sajátos határvidéki körülmények lehetővé tették, hogy a telepesek ügyeiket maguk intézzék, vezetőiket maguk válasszák, így a korai *telepestudat* az Egyesült Államokból hozott politikai hagyományokra, az önkormányzatiság, önrendelkezés elvére épülve fokozatosan átalakult, s a közösségek tagjai *polgárrá* váltak. Papíron természetesen mexikói állampolgárok voltak egészen 1836-ig, de nyelvükben, kultúrájukban, gondolkodásukban angol-amerikai gyökerekkel. Eközben viszont már Texas területén éltek, így identitásuknak is több szintje alakult ki.

Érdekes, s talán ironikus is, hogy a texasi nemzettudat kezdete a hispán kultúrához kötődik. A függetlenségi háború megvívása, a hősies helytállás, az áldozatok, s végül a győzelem teremtette meg igazán az összetartozás érzését. Az Alamo azonban hispán épület egy hispán város közepén. Azt mondhatjuk, hogy a spanyol kultúra jelenléte Texasban megkönnyítette az angol-amerikaiak számára, hogy magukat ellentétekkel azonosítsák. Annak ellenére, hogy jogilag mexikóinak számítottak, a texasiak tudták, hogy NEM mexikóiak. A törvény előírta számukra a katolikus vallás gyakorlását, de, kevés kivétellel, nem voltak – vagy lettek – katolikusok, hanem keresztények, vagyis protestánsok maradtak. A mexikóiakról kialakult képpel ellentétben az angol-amerikaiak nem voltak autokraták, köztársasági és demokratikus elveket vallottak. Más kérdés, hogy amikor demokratikus intézményeikkel büszkélkedtek, a rabszolgaságról mélyen hallgattak. Az ellentétek sorában azt is hangsú-

⁵ William H. Goetzmann: *Keep the White Lights Shining*. in: Robert F. O'Connor: *Texas Myths*. Published for the Texas Committee for the Humanities by Texas A & M University Press, College Station, 1986. 73–74.

⁶ Fehrenbach: *Seven Keys to Texas*. The Western Press, The University of Texas at El Paso, 1983. 39.

lyozták, hogy ők nem voltak tétlenek, lusták, hiszen a protestáns munkaerkölcs vezérelte őket. S nem voltak félvérek, más fajokkal nem keveredtek, hanem „vértiszák” (pure blood) maradtak.

Ugyanakkor a forrásokból az is kiderül, hogy a hispán kultúra és életforma jó néhány aspektusa tetszett a texasiaknak. Tetszett nekik a nagy *hacienda*, a marhacsordák, az ételek, a táncok stb. A kapcsolat mégis paradox jellegű volt, hiszen annak ellenére, hogy egymás mellett éltek, az angol-amerikaiak nem akartak tudomást venni a mexikóiakról, vagy éppen az indiánokról, hanem magukat *pioneernek* tekintették a területen.

Az angol-amerikai telepések helyzete sajátos volt az indiánokkal kapcsolatban is. A texasi indián háborúk eltértek az USA más területein vívottaktól. Egyrészt itt az indiánokat szinte minimális katonai erővel megsemmisítették. Az őslakos kaddo indiánokat majdnem teljesen elpusztították a franciák és a spanyolok még jóval az angol-amerikaiak megjelenése előtt. A tengerparton élő karankawák, a belső területek tonkawái és a délen élő lipan apacsok hasonló sorsra jutottak. Másik jellemző, hogy ezek a népek agrártársadalmak voltak. Fő táplálékuk a kukorica volt és vadászattal egészítették ki étrendjüket. A termés miatt kötődtek a földhöz. A fehér katonák így könnyen meglették falvaikat és raktáraikat, nyílt ütközetre kényszerítették őket, melyekben érvényesíteni tudták katonai fölényüket.

Ez a módszer azonban már nem működött, amikor a *frontier* a komancsok területéhez közel ért. Egyrészt azért, mert a határvidéken élő családok sokszor hatalmas távolságra laktak egymástól, s így igen sebezhetőek voltak. Kevés volt a város, az erődítmény, s szinte lehetetlennek bizonyult bármilyen véderő megszervezése és működtetése. Másrészt a komancsok másfajta nép voltak. Sosem műveltek földet, nem hoztak létre állandó táborot. A bivalycsordákat követték a végtelen prérin. Kerültek mindenféle kapcsolatot a fehérekkel, s éppen ez az elszigeteltség adta erejüket. Ugyanakkor a spanyol-mexikói határvidéken szerzett tapasztalataik nyomán halálos csapásokat tudtak mérni a telepésekre és településeikre. Már jóval az angol-amerikaiak érkezése előtt raboltak és fosztogattak a határvidéken. Tulajdonképpen miattuk engedte meg a spanyol, majd a mexikói kormány, hogy az amerikaiak telepeket hozzanak létre Texasban, remélve, hogy így ütközőzónát lehet kialakítani az indiánok és a mexikóiak között.⁷ A „segítségnek” azonban ára volt.

A Texasi Köztársaság kormányának indián politikáját kettősség jellemezte. A köztársaság első elnöke, Sam Houston,⁸ feltehetőleg a cseroki indiánok között eltöltött évek hatására, békére törekedett. Tárgyalásainak eredményeként még a függetlenségi háború idején, 1836. februárjában egyezményt kötött velük. Ebben biztosították számukra a Nacogdoches közelében lévő földeket, s cserébe az indiánok ígéretet tettek, hogy nem intéznek támadást a fehérek ellen. A texasi szenátus azonban a háború lezárulta után nem járult hozzá a szerződés ratifikálásához, így, bár Houston elnöksége alatt sikerült megőrizni a békét, az igen törékenynek bizonyult.⁹

⁷ Fehrenbach: *id. mű.* 19–20.

⁸ Sam Houston Texasba érkezése előtt Tennessee államban élt. 16 éves korában csatlakozott a cseroki indiánokhoz, s megkapta tőlük a Holló (Raven) nevet. Később az amerikai kormány megbízottjaként is élt köztük. 1836 decemberében lett a Texasi Köztársaság első elnöke. 1838 decemberéig töltötte be a hivatalt, 1841-ben pedig, immár három évre, ismét megválasztották.

⁹ Rupert Norval Richardson: *Texas, The Lone Star State.* Prentice-Hall Inc., New York, 1943. 134–135.

Lamar elnöksége (1838–1841) alapvető változást hozott a probléma kezelésében. Az indiánok számára három lehetőség volt: vagy meghajolnak a texasi törvények előtt, vagy elhagyják az államot önként, vagy erőszakkal távolítják el őket. A cseroki indiánokkal szemben egyetlen csata döntőnek bizonyult. 1839. július 16-án a Neches melletti ütközetet követően a Red Riverön túlra űzték őket a sóni indiánokkal együtt.

A komancsokkal a leszámolás 1840-ben, egy hosszú hadjárat során történt. A döntő ütközetre 1840. október 23-án került sor a mai Ballinger közelében, a Colorado folyó partján. Ezt követően a komancsok elhagyták a texasi határvidéket, s béke uralkodott egészen a köztársaság történetének végéig.¹⁰

Houston indián politikája, első elnökségéhez hasonlóan életeket kímélt és pénzt is. 1843 szeptemberében egyezményt kötött a waco, tawakoni és más törzsekkel. 1844. október 8-án a penateka komancsokkal barátsági és kereskedelmi szerződést írt alá. Ezek a megállapodások Lamar agresszív és sikeres katonai fellépését követően hozzájárultak a határvidék nyugalmához.¹¹

Texas nyugalmának fenntartásában különleges szerep jutott a *Texas Ranger*öknek. Minthogy a függetlenségi háború után félő volt, hogy a texasi hadsereg az ifjú köztársaság érdekeivel ellentétben mexikói városokra támad, s kiújulnak a harcok, Houston elnök 1837 májusában hatszáz kivételével elbocsátotta a katonákat a szolgálatból. Cserébe ingyenesen elszállították őket New Orleansba, illetve, akik maradni akartak Texasban, földet igényelhettek. A texasi kongresszus pedig a haderő meggyengülésének ellensúlyozására létrehozta a *Texas Ranger* egységeket.¹²

A *Texas Ranger* önmagáról adott jellemzése összefoglalta a texasi kultúra minden fontos elemét, s egyben valamiféle tisztelgést is kifejezett azokkal az ellenségekkel szemben, akikkel feladatuk volt harcolni. „[A Ranger úgy tud] lovagolni, mint egy mexikói, olyan jó nyomkereső, mint egy komancs, úgy tud lőni, mint egy kentucky-i és úgy harcol, mint az ördög.”¹³

Minthogy a rendet és a törvényt nem ritkán igen nehéz volt betartatni Texasban, már pusztán mérete és a hatalmas távolságok miatt is, a *Ranger*-indián, *Ranger*-bandita küzdelmek gyakran legendás történetek alapjává, s résztvevőik népi hőskévé váltak, akiknek alakját mára Hollywood nagyította még tovább.

A Texasban élő angol-amerikaiaknak sajátos volt a viszonya a mexikói kormánnyal. A telepeseknek egészen addig nem volt vitája a mexikói hatóságokkal, míg a centralista fordulatot követően nem akartak nagyobb kormányzati befolyást kiterjeszteni rájuk. A tehetősebb farmerek még ezen a ponton sem gondoltak lázadásra. A texasi függetlenségi háború kezdeményezői főleg olyanok voltak, akik nem sokkal korábban érkeztek a vidékre, így igazán nem kockáztattak sokat. A már bizonyos fokú egzisztenciát elért telepesek és ültetvényesek pedig csak akkor ragadtak fegyvert, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a mexikói diktátorral nem lehet tárgyalni, s a békepárti Stephen F. Austint is börtönbe csukták Mexikóban.

¹⁰ Uo. 138–139.

¹¹ Uo. 143.

¹² Uo. 133–134.

¹³ Idézi Goetzmann: *id. mű.* 76.

A független texasi állam létrehozása után is megmaradt a kettősség a stabil, tulajdonnal rendelkező lakosok és a nyughatatlan határvidéki telepesek között. A déli és nyugati határvidék telepesei védelmet vártak a mexikói és indián betörésekkel szemben, amire azonban nem volt állami fedezet, miközben a biztonságosabb keleti részekben élők számára fontosabb volt a stabil kormányzat és a jól működő hitelrendszer.¹⁴

A köztársaság alkotmánya a földbirtokosok érdekeit tükrözte.¹⁵ A kormányzati döntéseket helyi szinten tartotta, megyéket szervezett, összesen huszonháromat. Az elnököt három évre választották és a terminus lejárta után közvetlenül nem lehetett újraválasztani.¹⁶ Egyházi személy nem lehetett a törvényhozás tagja, biztosítva ezzel az állam és az egyház különválását.¹⁷ Közvetlen adózásról szó sem lehetett, így a köztársaság bevételei a vámokra és illetékekre korlátozódtak.¹⁸

Mindössze hat hónapi egy helyben lakás, s az alkotmányra, illetve a Texasi Köztársaságra tett eskü elég volt az állampolgárság megszerzéséhez.

„Minden szabad ember, aki ebbe a köztársaságba emigrál, s aki, hat hónapi egy helyben lakás után, esküt tesz valamely illetékes hatóság előtt, hogy állandó lakossá kíván ott válni és megesküszik, hogy támogatja alkotmányát, s igaz híve lesz a Texasi Köztársaságnak, felruházandó az állampolgárság minden kiváltságával.”¹⁹ (kiemelés tőlem – K. A.)

Az állampolgárság pedig jogot biztosított földbirtok szerzésére.

„Minden olyan személy (kivéve az afrikaiakat, az afrikaiak leszármazottait és az indiánokat), aki Texasban lakott a függetlenség kinyilvánításakor, a köztársaság állampolgárának tekintendő és jogosult az ezzel járó kiváltságokra. Minden állampolgár, aki jelenleg Texasban él, s nem kapta még meg az őt megillető földbirtokot, a telepesekhez hasonlóan jogosult földbirtokára a következő mértékben és módon:

¹⁴ Fehrenbach: *id. mű.* 96.

¹⁵ „Az elidegeníthetlenség és a monopóliumok ellentétesek a szabad kormányzás szellemével, és nem engedélyezhetők; ugyanígy soha nem alkalmazható az elsőszülöttség vagy a hitbizomány törvénye ebben a köztársaságban.” DECLARATION OF RIGHTS, Seventeenth, The Constitution of the Republic of Texas. in: Ernest Wallace – David M. Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. Steck, Austin, 1963. 105.

¹⁶ „Az első nép által megválasztott elnök kétéves időtartamra birtokolhatja hivatalát, s nem választható meg a közvetlenül következő időtartamra; és minden további elnököt hároméves időtartamra kell választani, s hasonlóképpen nem választhatók újra.” ARTICLE III., Sec. 2, Uo. 101.

¹⁷ „A lelkipásztorok, foglalkozásukból eredően Istennek és a lelkek ápolásának kell szenteljék életüket, s hivatásuk egyszerű feladataitól nem vonhatja el figyelmüket semmi: ezért egyetlen lelkipásztor vagy bármely felekezet papja sem viselhet a köztársaság végrehajtó hatalmában hivatalt, s nem lehet a kongresszus egyik házában sem képviselő” ARTICLE V. Sec. 1, Uo. 102.

¹⁸ „A Kongresszusnak jogában áll adókat, vámokat, fogyasztási adókat vagy fuvardíjat kivetni és beszedni.” ARTICLE II. Sec. 1, Uo. 101.

¹⁹ GENERAL PROVISIONS, Sec. 6, Uo. 103.

Minden családfő egy *league*²⁰ és egy *labor*²¹ földre jogosult; s minden nőtlen férfi, aki tizenhét éves vagy annál idősebb, egy *league* föld harmadára jogosult.” (kiemelés tőlem – K. A.)

Azonban: „egyetlen idegennek sem lehet földje Texasban közvetlenül e köztársaság kormánya által kiadott engedély nélkül.”²²

A titkos választójog minden huszonegy év feletti férfit megilletett, természetesen állampolgári joron.

„A köztársaság minden polgára, aki betöltötte huszonegyedik életévét és már hat hónapja abban a kerületben vagy megyében lakik, ahol a választást tartják, szavazati joggal rendelkezik az általános kongresszus tagjainak megválasztására.”²³

Az alkotmány minden polgár számára garantálta az alapvető szabadságjogokat is.²⁴ A fenti idézetekből azonban kiderül, hogy a Texasi Köztársaság kizárta az állampolgárságból és minden ezzel együtt járó jogból az afro-amerikaiakat és az indiánokat.²⁵

A texasi nemzeti lét egy évtizede mindenkinek a gondolkodásán nyomot hagyott, aki akkor, illetve azóta texasinak nevezte magát. A Texasi Köztársaság több volt, mint egy háborút viselő tartomány, amely arra várt, hogy az anyaország magához ölelje. Önállóan politizált, szélesre tárta kapuit a bevándorlók előtt, kereskedelmi kapcsolatokat keresett, s minél hamarabb presztízst kívánt szerezni magának. Az új nemzet sikerének fokmérője lehetett, hogy diplomáciai elismerést kapott az Amerikai Egyesült Államoktól és Európa vezető kereskedelmi és katonai hatalmaitól. Ahogy Lamar elnök fogalmazott 1840-ben:

„[Négy év leforgása alatt] annak ellenére, hogy esélye félelmetesen kicsi volt, nem csupán kivívta és biztosította függetlenségét [...], hanem fenntartott egy jól szervezett kormányt is, baráti külkapcsolatokat létesített; több mint megnégyszerezte népességét, s most egy olyan ország a világ szemében, mely bővelkedik mindenben, ami fontos az ember mindennapi szükségleteihez és boldogságához.”²⁶

1836-ban, a függetlenség kivívását követően kevés angol-amerikai képzelte el a jövőjét az önálló texasi állam polgáraként. Igaz, hogy az év végére lassan rendeződött a belső helyzet, helyreállt a nyugalom, de az annexió továbbra is sokak kívánsága volt. Amikor

²⁰ 1 *league* = 1792 hektár

²¹ 1 *labor* = 72 hektár

²² GENERAL PROVISIONS, Sec. 10, Uo. 104.

²³ ARTICLE VI., Sec. 11, Uo. 102.

²⁴ DECLARATION OF RIGHTS, Uo. 105.

²⁵ Az Unióhoz történő csatlakozás kapcsán elkészített állami alkotmány hasonlóan intézkedett a választójoggal kapcsolatban: „Minden 21. életévét betöltött szabad férfi (a nem adózó indiánokat, afrikaiakat és afrikaiak leszármazottait kivéve), aki hat hónapot élt Texasban közvetlenül az ezen alkotmány Egyesült Államok Kongresszusa által történt elfogadása előtt, választópolgárnak tekintendő.” ARTICLE III, Sec. 2, *The Texas Constitution of 1845*, in: Wallace – Vigness: *id. mű.* 150.

²⁶ Idézi Mark E. Nackman: *A Nation within a Nation, The Rise of Texas Nationalism*. National University Publications, Kennikat Press, Port Washington, New York, London, 1975. 70.

azonban 1837 márciusában az USA elismerte Texas függetlenségét, többen kételkedni kezdtek, hogy volt hazájuk vajon akarja-e, hogy Texas csatlakozzon az Unióhoz. William Fairfax Gray, aki 1835-ben Virginiából érkezett Texasba, 1837. március 21-én a következőt írta naplójába Columbiában:

„Mindenki kiábrándult. Az Egyesült Államokba történő azonnali felvételhez fűzött reményeiket oly magasra emelte a Santa Annával megkötött egyezmény, hogy az elismerés által előidézett új helyzettel kapcsolatban nem lehet őket csak úgy megnyugtatni. Texasnak függetlenként, s arra kényszerülve, hogy maga vívja meg harcait és maga fizesse meg adósságait, szükségszerűen komoly terheket kell rónia majd polgáira. Közvetlen és mindenféle egyéb adókhöz kell folyamodnia – a földbirtokokat is megadóztatják. A birtokokat már nem tartják olyan értékesnek, mint néhány nappal ezelőtt; és az a civakodás a hivatalokért és a földbirtokokért, ami itt a vezetők között lesz! A jövő minden, csak nem rózsás.”²⁷

Voltak, akik a diplomáciai elismerést az annexióhoz vezető lépésként értékelték, mások viszont, s maga a kormány is, az annexió elutasításaként. Fel kellett készülni az önálló állami létre, s más országokkal való kapcsolatkeresésre. Mindeközben pedig rendezni kellett a helyzetet, s újjáépíteni az országot a háború után.

A függetlenség felgyorsította a bevándorlást. Habár az új kormány csökkentette a megszerezhető föld nagyságát, az még mindig sokkal nagyobb, ára pedig sokkal kisebb volt, mint az Egyesült Államokban. Három irányból érkeztek a telepesek: a legészakibb hullám Délkelet-Pennsylvania, Nyugat-Maryland és Virginia felől, Kentuckyn és az Ohio völgyén keresztül, Indiana és Illinois érintésével, Missourin és Arkansason át. A középső Virginiából és a két Karolinából indult, Tennessee, majd Arkansas érintésével, míg a déli a két Karolinából Alabama, Mississippi és Louisiana érintésével. A negyedik hullám közvetlenül a Mexikói-öböl felől érkezett, New Orleansen keresztül, főleg amerikaiak, de sok európai is, néha egész hajónyi.

A szárazföld felől érkező hullámok legnagyobb részt szervezetlen áttelepülések voltak. Ezeket a bevándorlókat a rokonok, ismerősök levelei, a Texasról sajtóban és útleírásokban megjelent információk és a különböző híresztelések vonzották.²⁸

A texasi nacionalizmus kialakulásáról írt könyvében Mark E. Nackman azt állapította meg, hogy „azok, akik az Egyesült Államokból jöttek, általában zökkenőmentes átmenetként élték meg nemzeti lojalitásuk változását”.²⁹ Csupán egy évvel azután, hogy Texasban letelepedett, Elisha M. Pease már azt írta Connecticutban élő családjának, hogy többé nem tud „haza” térni. „Érzéseim, érdekeim, mind Texasszal azonosulnak.” Néhány hónappal később pedig így fogalmazott: „Úgy érzem, hogy Texas az otthonom, s itt fogom tölteni hátralévő életem, néhány északra tett látogatás kivételével.”³⁰

²⁷ Allan Charles Gray (szerk.): *From Virginia to Texas, 1835–36. Diary of Col. William Fairfax Gray*. Gray, Dillay and Co., Houston, 1909. 219.

²⁸ Donald William Meinig: *Imperial Texas. An Interpretive Essay in Cultural Geography*. University of Texas Press, Austin and London, 1969. 45.

²⁹ Nackman: *id. mű.* 79.

³⁰ Uo. 79.

A texasi vezetők beszédei is a választott új haza iránti szeretetről szóltak. Lamar beiktatási beszédében azt mondta: „Fogadott hazám legmélyebb állampolgári hűségemre és szeretetemre számíthat, dicsősége és boldogsága legfőbb irányelvem kell, hogy legyen.”³¹ Ezzel természetesen honfitársai is teljes szívükből egyetértettek.

1838-ban már önálló fejlődésük útját keresték a texasiak. Az amerikai kormány annexióról szóló elutasító döntését tudomásul vették, s 1838 októberében a texasi kongresszus szinte egyhangúlag szavazott arról, hogy a kérdést a továbbiakban nem kell feszegetni. Lamar a választásokat is annexióellenes programmal nyerte meg 1838-ban. Szintén beiktatási beszédében fogalmazott a következőképpen:

„Texas Amerikai Unióba történő felvételét nem tudom másképp felfogni, mint hogy ezzel sírba száll boldogsága és nagysága iránti minden reménye; és ha [...] az összeolvadás valaha mégis megtörténne, úgy érezném, hogy mártír hőseink vére hiába hullott.”³²

A Texasi Köztársaság polgárai büszkeséggel gondoltak vissza a függetlenségi háború küzdelmeire, s a sikeresen megívott harc összetartozásuk érzését is erősítette.

Egyetérttek Mark Nackman véleményével, miszerint „ahhoz, hogy a nacionalizmust helyesen szemléljük, folyamatként kell kezelnünk, s nem végtermékként, mely megfelel bizonyos ismérvek listájának”.³³ Mégis úgy gondolom, érdemes számba venni, hogy a nemzeti identitás, a nacionalizmus egyes ismérvei hogyan jelentek meg Texasban.

Az összetartozás érzésének egyik igen fontos forrása volt a nemzeti szimbólumok közös megünneplése. Az állam pecsétjén, zászlajában és nemzeti indulójában egyaránt szereplő ötágú csillag a függetlenséget is kinyilvánító 1836. márciusi konvenció (küldöttgyűlés) döntése nyomán vált a köztársaság jelképévé. A függetlenségi nyilatkozat megfogalmazója, George Childress tett javaslatot Washington-on-the-Brazosban arra, hogy „egyetlen ötágú csillag [legyen] e köztársaság különleges jelképe: Minden tiszt, a hadsereg minden katonája és e konvenció tagjai, s Texas minden barátja viselje a kalapján vagy a mellén.”³⁴

Mindössze két nappal a függetlenség kinyilvánítása után javaslat született a köztársaság zászlajára is. Erről Stephen F. Austin tájékoztatta David G. Burnet ideiglenes elnököt. A zászló színei és szimbólumai sajátos keverékét adták volna az angol-amerikaiak eredetére utaló jelképeknek, így tükrözik azt is, hogy az önálló állam alakítása után hogyan definiálták magukat az angol-amerikaiak, hányféle múlttal azonosultak.

„Mi (a megbízottak) javasoltunk egy zászlót – a következőképpen:

A sarokban a *texasi jack* piros és fehér vagy piros és sárga. Ez mutatná angol-szász eredetünket és azt, hogy a jó öreg Anglia nagymama unokái vagyunk. A 13 csík, kék és fehér, vagy valamilyen más színű, mutatná azt, hogy mi az Amerikai Egyesült Államokból származunk. A *nap* – s nem csillag – pedig nem más, mint a nemzeti méltóságra emelkedő Texas, a nap közepén lenne Washington feje, feje fő-

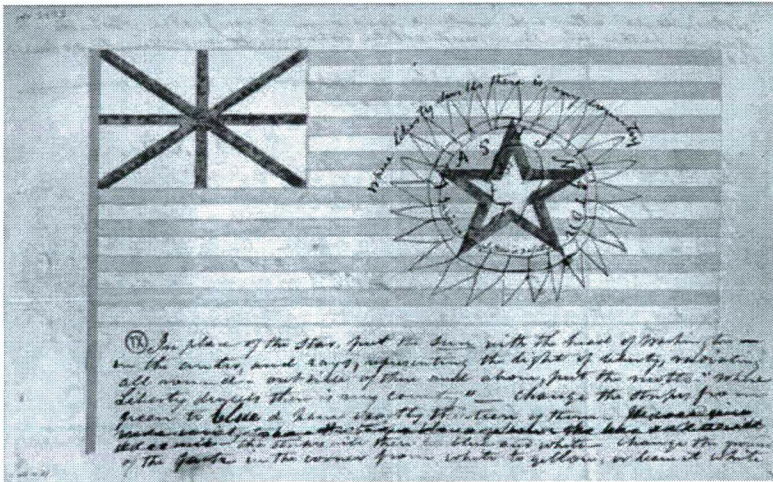
³¹ Lamar's Inaugural Address, Dec. 10, 1838. in: Wallace – Vigness: *id. mű.* 126.

³² Uo.

³³ Nackman: *id. mű.* 85.

³⁴ Childress, March 11, 1836, *Journals of the General Convention*, Houston, 1838. 70. Idézi Nackman: *id. mű.* 83.

lőtt a nevével a napkorongban és alatta a szavak: „példája biztonságot nyújt”, a nap fölött és a belőle áradó sugarak végén lenne a nemzeti mottó: Lux Libertatis – vagyis, a szabadság fénye. Mit gondolnak róla? Itteni barátainknak tetszik az ötlet – eredetünk történetét mutatja. Ha kívánatos, hogy még szorosabban véve történelmi legyen, a piros, fehér és zöld mexikói trikolorót is hozzátehetjük – pirosak lennének a Jack sávjai, fehérek és zöldek a csíkok. Természetesen, a nap szegélye és a sugarak sárgák lennének a közönséges zászlókon és steppeltek a lobogókon. A lobogókra rá kell festeni Washington fejét, de le lehet hagyni a közönséges zászlókról, vagy valamilyen olcsó anyagból elkészíteni – a csíkok színének természetesen különbözniük kell az amerikai zászlótól, de ugyanannyinak, tizenháromnak kell lenniük.”³⁵

Végleges döntés 1836 decemberében született a zászlóval kapcsolatban. Színei a bátorságot (piros), a tisztaságot (fehér) és a hűséget (kék) jelképezték, s természetesen nem maradtott le róla az ötágú csillag sem.³⁶

³⁵ Stephen F. Austin to David G. Burnet, Louisville, March 4, 1836. *Fugitive Letters, 1829–1836*. 40–41.

³⁶ *The Wall of History, The History of the Alamo*. The Daughters of the Republic of Texas, San Antonio, Texas, 1996. 9.

Sokat elárul a Texasban élő angol-amerikaiak öntudatának alakulásáról maga a *Texian* név is. A *Telegraph and Texas Register* már 1835 novemberében átvett egy cikket a *New Orleans Bee*-től, mely a Texasban élők helyes elnevezéséről szól.

„Úgy tűnik, Texas népének helyes elnevezése bizonytalan vagy következtelen: néhányan *Texiamak* hívják őket, mások *Texan*, *Texonian*, *Texasiana*, *Texican* nevet mondanak vagy írnak. Úgy gondoljuk, hogy a vidék mexikói és amerikai lakosai általában a *Texian* elnevezést használják; amellet, hogy ez rövid, tökéletesen megfelel a nemzetek tulajdonneve szokásos képzésének azáltal, hogy „n”-re végződik; mint Greece, Grecian; Persia, Persian. A *Texasian* jól hangzó rövidítésének is tekinthető. De a *Texonian* és a *Texasite* abszurd kifejezés.”³⁷

Több mint húsz évvel később a *The Texas Almanac* igen sajátos érveléssel állt elő.

„Kétségtelen tény, hogy Texas lakói, írástudók és írástudatlanok egyaránt, szinte egyöntetűen a *Texian* elnevezést vették fel politikai különállásuk jelölésére, s nem tudunk egyetlen olyan nyelvtani szabályról sem, melyet ezáltal megszegtek volna. [...] Úgy gondoljuk, mindenkinek eredendő joga, hogy meghatározza a helyesírást, és, ha úgy tetszik, ritmusát saját nevének; és bizonyos, hogy ez hasonlóképpen kiváltsága a közösségeknek is. Azt gondoljuk, hogy a *Texian* jobban hangzik és jobban alkalmazható a költők által, akik ezután hangzatos költeményekben fogják zengeni tetteinket, mint az éles, nyers, suta *Texan* elnevezés – melyre lehetetlen rímet találni, hacsak nem merő fűzfarímet.”³⁸

A nemzet történelmének sorsfordító eseményei nyomán érzett büszkeség hasonlóképpen közösségformáló szerepet töltött be, s fontos szerepet játszott a nemzeti öntudat erősödésében. A korabeli újságok, köztük a *Telegraph and Texas Register* cikkei megörökítették a függetlenségi háború hősiességét, később pedig a függetlenség napjának megünneplését is. Érdekes adalék lehet az a leírás, melyet a San Jacinto melletti ütközet évfordulójáról készített Frederic Gaillardet 1839-es utazása során. Maga is felszállt arra a gőzösre, amely április 21-én a csatamezőhöz indult Houstonból, s a következőképpen számolt be az ünnepségről:

„Éjfél volt, amikor a gőzhajó elérte azt a mezőt, amelyet a texasiak Csatahelyként ismernek. [...] Alig érkezünk a texasiak számára nemrég szerzett dicsőség és nagy jelentőségű esemény színhelyére, amikor az utasok, akik teljesen megtöltötték a gőzöst, őrző kiáltásban törtek ki, mely sortűzzel és katonazene hangjaival vegyült. Furcsa látvány volt a patriotizmus ilyen félelmetes megnyilvánulása! [...] Hamarosan partra léptünk és a patrióta tömeg, gyantafáklyákkal felszerelve lángkeretet formált a mező körül. Ott elénekelték a híres patrióta dalt, a »Yankee Doodle«-t, s az ünnepség háromszoros éjjennel zárult, melyet a diadalittas tömeg egyhangú kórus-

³⁷ *Telegraph and Texas Register*, November 7, 1835.

³⁸ *The Texas Almanac for 1858*, Galveston, 1857, 175-176.

ban kiabált, s e hármias adieu-vel tisztelegtek hőseik emléke előtt, akik hazájukért haltak.”³⁹

Ha arra gondolunk, hogy a texasiak a „Yankee Doodle” éneklésével ünnepelték a mexikóiak felett aratott győzelmüket, megint csak az angol-amerikaiak identitásának sajátosságát, többszintűségét érhetjük tetten.

A Texasban élő angol-amerikaiak kettős mércével mértek akkor is, amikor sorsukat a mexikóiakéval hasonlították össze. Amikor Mexikó nem tudta megvalósítani a föderális alkotmányban lefektetett elveket, s modernizálási kísérlete is sikertelennek bizonyult, a texasiak gyakran az ott élők jellemében, emberi „minőségében” keresték az okot. A faj tökéletlensége és hibái, s nem a társadalmi vagy politikai hiányosságok adták a legegyszerűbb magyarázatot arra, miért nem sikerült a két népnek megértenie egymást. Ez azonban nem szolgált megfelelő indokként arra, miért került a Texasi Köztársaság is olyan helyzetbe, amiért Mexikót kritikával illették.

1842-re a texasiaknak a maguk számára is fel kellett tenniük azokat a kérdéseket, amelyeket korábban oly arroganciával a mexikóiakhoz intéztek:

„Miért nem működnek az intézményeink, pénzügyi politikánk miért vezetett az ország romlásához? Az ország törvényhozását miért jellemzi oly gyakran szakszerűtlenség és visszaélés? A békét és a rendet és a nemzetközösség méltóságát miért sértették meg büntetlenül a köztársaság sok megyéjében? A nemzet miért nem halad biztosabban és észrevehetőbben afelé a politikai jelentőség és erkölcsi nagyság felé, amit dicsekvő barátai sorsaként megjelöltek?”⁴⁰ – tette fel a kérdést a *Morning Star*.

Nem lehetett egyszerűen az a magyarázat, hogy az angol-amerikaiak a mexikóiakhoz hasonlóan alkalmatlanok a szabadságra és az önkormányzat működtetésére. A faji hibák indokolhatták mások sikertelenségét, de legkevésbé voltak elfogadhatóak, ha saját nehézségekről volt szó. A *Morning Star* szerkesztője sajátos választ adott saját kérdéseire. A nemzet azért küzd nehézségekkel, mert gyenge kezű politikusok alkották kormányát. A legjobb polgárokat nem választották be a hivatalokba, mert azok nem törekedtek politikai karrierre, nem is jelöltették magukat. Mi lehetett a megoldás?

„A hasznavehetetlen és hozzá nem értő embereket a nép rosszallása rá kell vegye arra, hogy az ország Törvényhozó Tanácsainak mandátumait olyan képviselőknek engedjék át, akik a közjót jobban tudják szolgálni és a nemzeti jellemet helyre tudják állítani. Így és csak így tudjuk a politikában az eljövendő boldog kort megvalósítani Texasban.”⁴¹

Ezt a lehetőséget azonban a mexikóiak esetében el sem tudták képzelni. Ez a látszólagos ellentmondás azonban nem arra készítette a texasiakat, hogy megvizsgálják, nem elhamarkodottan ítélték-e a mexikóiakkal kapcsolatban. Épp ellenkezőleg, ha a faji alapú magyará-

³⁹ Theodore Frédéric Gaillardet: *Sketches of Early Texas and Louisiana*. Transl. with an introd. by James L. Shepherd III, University of Texas Press, Austin, 1966. 8–9.

⁴⁰ *Morning Star* (Houston), 1842. január 6.

⁴¹ Uo.

zat érvényét meg kívánták tartani, maguk számára is ilyen választ kellett találni. James E. Crisp szerint az angol-amerikaiak ezt az ellentmondást részben az angolszász eredetre történő utalással tudták áthidalni, részben pedig az annexió reményével.

Amikor 1843-ban a texasi függetlenség hetedik évfordulóján a *Telegraph and Texas Register* szerkesztője kénytelen volt elismerni, hogy a köztársaság „baljós idöket élt”, „kínos helyzetbe került”, „sorscsapások sújtották” és „rossz volt a kormányzata”, még mindig optimista meggyőződésének adott hangot:

„Felemelő és nagyszerű sors vár szeretett köztársaságunkra. [...] Az egycsillagos lobogó nem más, mint a mindent meghódító faj zászlaja, mely lassú, de ellenállhatatlan áramlással tör előre az Atlanti-óceán partjaitól. Köztársaságunk a Csendes-óceán felé menetelő angol-amerikaiak dicsőséges seregének balszárnya, s arra rendeltetett, hogy megteremtse a szabadság igaz elveit a »Nyugat« sötét vidékein. [...] Az a nemzet, amelyhez tartozunk, NEM FEJLŐDHEK VISSZA; menetelése eddig is és ezután is előre halad. Texas ügye azonosult az emberiség ügyével; a szabad, erkölcsös és felvilágosult emberek ügyével. Az a forradalom, mely Mexikó bilincseit letépte számunkra, hasonmása volt annak a nagyszerű forradalomnak, mely felszabadította anyaköztársaságunkat; s hatása nem múlik el, míg AZ ÚJ VILÁG SZABAD NEM LESZ.”⁴²

A megfogalmazás ékes bizonyítéka lehetne a texasi nacionalizmusnak, ha a szerző nem utalna arra, hogy a köztársaság jövője addig biztosított, míg szoros köteléket tart fenn az anyaországgal. Így viszont azt sugallja, a texasi nacionalizmus nem zárja ki, hogy az angol-texasiak újfent részévé váljanak „az angol-amerikaiak hatalmas seregének”. Az annexió többet kínált, mint politikai stabilitást, a bevándorlás növekedését, gazdasági fejlődést és katonai védelmet. Crisp szerint „eszközként szolgált ahhoz is, hogy az angol-amerikaiak kiutat találjanak abból a dilemmából, hogy állítólag fejlődő nép voltak, miközben államuk nyilvánvalóan stagnált.”⁴³

A Mexikóval vívott háború idején, illetve abból fakadóan kialakult texasi nacionalizmus különbözött attól a texasi nacionalizmustól, mely az annexió kudarca után alakult ki, állítja Crisp. Szerinte az első esetben az angol-texasiak közös kultúrája és közös érdekei egyesítették őket Mexikóval szemben. Ebből származott a Texasban élő mexikóiak ambivalens helyzete is, hiszen a közös kultúra talajáról nézve kizárták őket a harcból, ugyanakkor a közös érdekek frontján bevették őket. A kivívott függetlenség azonban csak a folyamat egyik fele volt. Ha a közös kultúra és érdek hiánya azt diktálta, hogy el kell szakadni Mexikótól, akkor ezek megléte nem azt diktálta volna, hogy csatlakozni kell az Amerikai Egyesült Államokhoz? Azt mondhatjuk, hogy a texasi nacionalizmus – a független Texasi Köztársaság iránti elkötelezettség szemszögéből – megerősítette az angol-amerikaiak nézeteit és előítéleteit Mexikóval szemben; ugyanez a nacionalizmus azonban ellentétbe került az Egyesült Államokkal kapcsolatos nézetekkel. A függetlenségi háború előtt és alatt a

⁴² *Telegraph and Texas Register*, 1843. március 8.

⁴³ James E. Crisp: *Anglo-Texan Attitudes Toward the Mexican, 1821-1845*. Ph.D. diss., Yale University, 1976. 194.

„nemzeti” érzés létrehozta a texasi függetlenséget. A függetlenségi háború után a „nemzeti” érzés nem volt más, mint kényszerű racionalizálása az önállóság – értsd: az Unión való kívülmáradás – kellemetlen, de elkerülhetetlen állapotának.⁴⁴ „Az Északi fanatizmus okán és az elvakult abolícionista hangulat miatt, »vagány kis független köztársaság« maradunk, miközben »megbecsülésünk zavarba ejtően nő«⁴⁵ – írta Anson Jones⁴⁶ 1838-ban.

Az a tény azonban, hogy nem jött létre politikai egység az USA és Texas között, nem akadályozta meg az „amerikai” szó használatát a Texasban élő angol-amerikaiakra történő utalásokban. Amikor 1842 elején úgy tűnt, nincs remény az annexióra, a *Telegraph and Texas Register* vezércikkében még mindig az amerikai/texasi kettősség jelent meg a szerkesztő érvelésében:

„*Amerikaiként* el kellene utasítanunk ezt a helyzetet – de *texasiként* örülnünk kell neki. *Amerikaiként* azt kívánhatnánk, hogy a patrióták halhatatlan társaságának minden leszármazottja, akik egyesítették erejüket az amerikai szabadság alapjainak lera-kására, egyesüljön újra a dicsőséges intézmények alatt, melyeket Washington megszentelt – de *texasiként* arra kell törekednünk, hogy saját köztársaságunkat felemeljük a nemzetek sorában; s ha lehet, tovább éljünk, mint az a köztársaság, melyből származunk.”⁴⁷ (kiemelés tőlem – K. A.)

David Potter szerint „a nacionalizmus inkább két, mint egyféle pszichológiai alapon nyugszik – egyfelől a közös kultúra érzésén, másfelől a közös érdek érzésén”.⁴⁸ A texasi attitűd alátámasztja ezt a véleményt. Minthogy nem volt szemmel látható kulturális különbség Texas és az USA között, az angol-texasiak a köztársaság önálló nemzetként való fejlődésének alapjaként egyre inkább a sajátos érdekeikre kezdtek hivatkozni. Ezzel tulajdonképpen szűkítették azt a kört, amelyre a „texasi” kifejezés utalhatott.

Az Egyesült Államokból való elköltözés után problematikus volt az „amerikai” kifejezés is, főleg, hogy Texas szuverén állam lett, így az eredet tekintetében viszont szélesebb értelmezést kellett találni. Az „angolszász” megjelölés kifejezte a Mexikótól való elválást, ugyanakkor nem utalt arra, hogy Texas az Egyesült Államok egyfajta „függeléke” vagy valamiféle másolata lenne. Önálló angolszász köztársaságként Texas egyenrangú lehetett az USA-val.

Az angol-texasiak nem akarták az amerikai néppel való rokonságukat tagadni. Azonban ha nem osztozhattak az állampolgárságban, akkor valamiféle szélesebb értelmű (vér)rokonságra volt szükség. A július negyedikén megünnepelt értékekkel az volt a baj, hogy túl egyetemesek voltak. Így nem adhatták az önálló texasi nemzet és a texasi öntudat alapját. Ráadásul, minthogy az angol-amerikaiak egyre kevésbé voltak jó véleménnyel a mexikóiakról (habár kinyilvánított ideológiájuk nekik is a köztársasági elveken alapult),

⁴⁴ Uo. 207–208.

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ Anson Jones jelentős szerepet játszott a függetlenségi háború alatti és utáni politikai életben, s 1844-től 1846-ig a Texasi Köztársaság utolsó elnöke volt.

⁴⁷ *Telegraph and Texas Register*, 1842. január 19.

⁴⁸ David Potter: *The Historian's Use of Nationalism and Vice Versa*. in: *The South and the Sectional Conflict*. Baton Rouge, Louisiana State University Press, 1968. 49.

hogyan lehetett volna a texasiak és mexikóiak közötti lényegi különbséget pusztán politikai elvek alapján magyarázni?

Az angolszász fogalom használata azonban minden szempontból megfelelt. Általa a texasiak önkormányzatiság terén meglévő képességeit nem csupán úgy lehetett indokolni, hogy jól megtanulták a leckét az amerikai forradalomtól és függetlenségi háborútól, hanem azt lehetett mondani, hogy ezek a tulajdonságok az angol-amerikai népből eredtek.

1837-ben írta Francis Moore, Jr.:

„Az angolszászok és felvilágosult leszármazottaik szelleme olyan, hogy ha még le is rombolnák az Egyesült Államok és Nagy-Britannia törvényeit, a társadalom igényeihez alkalmazkodva valamiféle szokásjogrendszer azonnal életre kelne, s a közvélemény ehhez hozzátenné a törvényerőre emelés erejét.”⁴⁹

James E. Crisp szerint ez az angolszász fogalom sajátos texasi alkalmazására utal – ami-
kor is a végső konklúzió levonásakor mind az amerikai politikai örökséget, mind az általa
megtestesített elvekhez való ragaszkodást a faji sajátosságokból eredeztették.

„Texas független státusza – és az, hogy polgárai ebből következően nem tudtak teljes mértékben részt kérni az amerikai identitásból – jelentős mértékben megerősítette egy olyanfajta öndefiníció kialakulását, mely elismerte, hogy nem létezik különálló és megkülönböztethető texasi kultúra és lehetővé tette a texasiak számára, hogy kollektív identitást találjanak kis köztársaságuk zárt határain túl, s egyben olyat is, mely ugyanakkor nem utalt arra, hogy a texasiak alsóbbrendűek vagy alárendeltek lennének az amerikai köztársasághoz képest.”⁵⁰

Az angolszász gyökerekre való utalás ugyanakkor vissza is kötötte a texasiakat az oly sokszor hangoztatott küldetésstudat gondolatához, s így újra és újra megjelent az az érvelés is, hogy a Texasban élő angol-amerikaiak egyszer mégiscsak „megválthatják” a mexikói népet. Stephen F. Austin megfogalmazásában

„Texas felszabadulása ki fogja terjeszteni a demokratikus elveket egy gazdag és szomszédos országra [és] [...] elő fogja segíteni és fel fogja gyorsítani a jelen kor menetét, mert olyan ajtót nyit, melyen keresztül fényes és állandó fénysugár és tudás áradhat e egyszerű északi forrásból a tudatlanságban lévő mexikói nemzetre.

Kontinenstünk e nemzete *újja fog születni*; a lelkiismeret-szabadság és a gondolkodás szabadsága meg fog gyökerezni e távoli, s természet által oly kedvelt földön, melyen az elmúlt évszázadok során az inkvizíció, az intolerancia és a despotizmus zászlaja megbénított, megbetegített és meghalasztott bármilyen polgári vagy vallásszabadságra irányuló kísérletet.”⁵¹

⁴⁹ *Telegraph and Texas Register*, 1837. június 20.

⁵⁰ Crisp: *id. mű.* 214–215.

⁵¹ Stephen F. Austin: Address at the Second Presbyterian Church of Louisville, Kentucky. 1836. március 7. Idézi Mary Austin Holley in: *Texas*. Facsimile of the 1836 edition. The Texas State Historical Association, Austin, Texas, 1990. 278.

A korabeli lapokban 1843 tavaszán, nyarán már a szabadság egész kontinensre, sőt az egész világra kiterjedő víziója is megjelent.

„A zászlókat [...] hamarosan kibontják Montezuma falain is, és a mexikói főváros kapuit szélesre tárja az a szellem, mely az amerikai forradalom patriótáinak lelkét áthatotta[;] és egyetlen, de hatalmas templomot emelnek az egész amerikai kontinens felett a szabad emberek milliói a szabadság imádói számára, hogy oda belép-hessenek és letérdelhessenek megszentelt oltára előtt.”⁵²

„Egy távoli napon az egész föld népe egy hatalmas köztársaságban egyesül, mely annyi államból fog állni, ahány nemzet van, s az államok közti vitás kérdéseket egy hatalmas bíróság fogja rendezni, mely hatáskörét óceánokon és tengereken át a civilizált világ legvégső határáig ki fogja terjeszteni.”⁵³

Texas Amerikai Egyesült Államokhoz történő csatlakozása a legtöbb angol-amerikai számára egy hosszú ideje dédelgetett álom megvalósulását jelentette.

„Hála Istennek – írta Mary Maverick, aki a mexikói sereg 1842-es inváziója óta nem mert megkockáztatni családjával a hazatérést San Antoniába – most már az E[gyesült] Államok tagjává váltunk és bízhatunk abban, hogy otthonunk és nyugalmunk lesz.”⁵⁴

Az 1845-ös év eseményei azonban legalább annyira jelentették valaminek a végét, mint a kezdetét. Texas immár hivatalosan is részévé vált egy nagyobb politikai egységnek, s lakói az USA állampolgáraiként élték meg a mexikói–amerikai háborút és a polgárháborút, melyek során ismét újradefiniálódott, tovább formálódott identitásuk.

---

⁵² *Morning Star*, 1843. április 18.

⁵³ *Telegraph and Texas Register*, 1843. július 12.

⁵⁴ Idézi Crisp, 451.